

## POSTANOWIENIE

Dnia 6 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania H.L.  
od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego we Wrocławiu  
o wysokość emerytury wojskowej,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 6 sierpnia 2025 r.,  
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu  
z dnia 27 września 2024 r., sygn. akt III AUa 911/22 III WSC U 84/24,

**uchyla zaskarżone postanowienie.**

## UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 27 września 2024 r. uchylił zarządzenie z dnia 25 kwietnia 2024 r. (pkt I) i odrzucił skargę kasacyjną ubezpieczonego H. L. od wyroku tego Sądu z dnia 25 marca 2024 r. oddalającego apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 29 kwietnia 2022 r., którym oddalono jego odwołanie wniesione w związku z rzekomym nierozpoznaniem przez Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego we Wrocławiu wniosku o wznowienie postępowania w sprawie o wypłatę emerytury wojskowej (pkt II).

W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Apelacyjny podniósł, że mimo iż ubezpieczony wraz z odpisem wyroku z dnia 25 marca 2024 r. otrzymał w dniu 28

marca 2024 r. pouczenie o terminie i sposobie złożenia wniosku o pisemne uzasadnienie wyroku, to w dniu 3 kwietnia 2024 r. złożył jedynie obszerne pismo procesowe, w którym - nawet w przybliżeniu - nie wyartykułował wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku. Na zawarte w zarządzeniu z dnia 25 kwietnia 2024 r. wezwanie do złożenia w terminie tygodniowym wyjaśnienia co do charakteru tego pisma (tj. czy stanowi wniosek o pisemne uzasadnienie wyroku czy też zażalenie na orzeczenie) pod rygorem przyjęcia, że jest to wniosek o uzasadnienie, ubezpieczony ponownie złożył obszerne pismo procesowe, które również nie zawierało wspomnianego wniosku. Mimo braku stosownego wniosku, Sąd drugiej instancji sporządził jednak pisemne uzasadnienie wyroku, a jego odpis w dniu 16 czerwca 2024 r. doręczono ubezpieczonemu. W dniu 12 sierpnia 2024 r. pełnomocnik ubezpieczonego wniósł skargę kasacyjną.

Według Sądu Apelacyjnego, zważywszy, że warunkiem dopuszczalności skargi kasacyjnej jest doręczenie stronie orzeczenia wraz z uzasadnieniem, które poprzedzone musi być skutecznym złożeniem przez stronę skarżącą wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem (art. 387 § 1 i 3 k.p.c.), to wobec braku stosownego wniosku (ubezpieczony w ogóle go nie złożył), nie było podstaw do sporządzenia pisemnego uzasadnienia i jego doręczenia ubezpieczonemu.

Tym samym pisemne uzasadnienie wyroku sporządzone zostało bez podstawy prawnej i nie wywołuje skutków prawnych, tj. nie daje podstaw do wywiedzenia skargi kasacyjnej. Nie można bowiem potraktować pisma z dnia 3 kwietnia 2024 r. (prawidłowa data to 29 marca 2024 r.) jako wniosku o pisemne uzasadnienie wyroku, skoro takiego wniosku nie zawierało. W ocenie Sądu Apelacyjnego, pismo to - jako niezawierające żadnego wniosku - powinno zostać w aktach sprawy bez dalszego biegu. Skoro przewodniczący składu orzekającego nabrał wątpliwości co do jego treści - wobec niewykonania przez ubezpieczonego wezwania zawartego w zarządzeniu z dnia 25 kwietnia 2024 r. - to powinien był wezwać ubezpieczonego do uzupełnienia braków formalnych pisma w trybie art. 130 k.p.c. Pismo z dnia 3 kwietnia 2024 r. powinno zatem zostać zwrócone (art. 130 § 2 k.p.c.). Zastosowany w zarządzeniu. rygor polegający na uznaniu, że pismo niezawierające wniosku o pisemne uzasadnienie wyroku stanowi jednak taki wniosek,

nie ma oparcia w przepisach prawa. Z tej przyczyny przedmiotowe zarządzenie nie powinno wywoływać skutków prawnych i jako takie podlegało uchyleniu na podstawie art. 362 k.p.c. Nie można bowiem „wkładać w usta” stronie wniosków, których ta w rzeczywistości nie złożyła, tym bardziej, że ubezpieczony nie był osobą nieporadną, która nie rozumie prostych pouczeń sądu, lecz osobą aktywną i potrafiącą napisać samodzielnie obszerne pisma procesowe, w tym samodzielnie wniósł o pisemne uzasadnienie wyroku Sądu pierwszej instancji. W konsekwencji doręczenie ubezpieczonemu odpisu wyroku z uzasadnieniem było ułomne prawnie w tym sensie, że nie wywołuje skutków prawnych i nie otwiera drogi do wywiedzenia skargi kasacyjnej, Natomiast skarga złożona bez uprzedniego wniosku strony o sporządzenia uzasadnienia wyroku, podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego złożył pełnomocnik ubezpieczonego, zaskarżając je w całości oraz domagając się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i nakazania Sądowi Apelacyjnemu przekazania skargi kasacyjnej do rozpoznania Sądowi Najwyższemu oraz zasądzenia od organu emerytalnego na rzecz wnoszącego zażalenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W zażaleniu zarzucono naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie:

1) art. 398<sup>6</sup> § 2 i art. 380 k.p.c., przez dowolne przyjęcie, że należy uchylić zarządzenie z dnia 25 kwietnia 2024 r. i w konsekwencji odrzucić skargę kasacyjną, podczas gdy zarówno potraktowanie przez Sąd Apelacyjny pisma z dnia 3 kwietnia 2024 r. jako wniosku o uzasadnienie wyroku z dnia 25 marca 2024 r., gdyż taki rygor w gruncie rzeczy zawierało to zarządzenie, jak i treść art. 387 § 3 zdanie 3 k.p.c. (który stanowi, że jeżeli ogłoszenia nie było, orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się stronom z urzędu w terminie tygodnia od dnia sporządzenia uzasadnienia), nakazują uznać, że Sąd Apelacyjny bezpodstawnie uchylił zarządzenie z dnia 25 kwietnia 2024 r. i bezpodstawnie odrzucił skargę kasacyjną,

2) art. 6, art. 13, art. 14 i art. 17 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, co winno skutkować przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania i przesłaniem jej Sądowi Najwyższemu.

Zdaniem żalącego się, wydając zaskarżone postanowienie Sąd Apelacyjny dopuścił się obrazy art. 398<sup>6</sup> § 2 w związku z art. 387 § 3 zdanie 3 oraz art. 380 k.p.c.

W odpowiedzi na zażalenie organ emerytalny wniósł o oddalenie zażalenia oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione. Zgodnie z art. 398<sup>5</sup> § 1 k.p.c. skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. W sprawach, w których apelację oddalono lub zmieniono zaskarżony wyrok, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem (art. 387 § 1<sup>1</sup> k.p.c.). Stosownie zaś do art. 387 § 3 zdanie pierwsze k.p.c. orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się tej stronie, która w terminie tygodnia od dnia jego ogłoszenia zgłosiła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 czerwca 1997 r., II CZ 64/97, LEX nr 50778; z dnia 23 stycznia 1997 r., I CZ 28/96, LEX nr 50562; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 33/08, LEX nr 794598; z dnia 29 kwietnia 2015 r., IV CZ 8/15, LEX nr 1712828; z dnia 20 grudnia 2013 r., III CSK 322/13, LEX nr 1422028 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2021 r., III CZP 59/20, OSNC 2022 nr 2, poz. 13 i powołane tam orzeczenia). Jeżeli strona nie wystąpiła z takim żądaniem, przewidziany w art. 398<sup>5</sup> § 1 k.p.c., dwumiesięczny termin nie rozpoczyna biegu, a tym samym nie jest możliwe skuteczne wniesienie przez nią skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKU 162/97, Prokuratura i Prawo 2000 nr 6, poz. 30; z dnia 29 kwietnia 2015 r., IV CZ 8/15, LEX nr 1712825; z dnia 20 grudnia 2013 r., III CSK 322/13, LEX nr 1422028). W orzecznictwie i literaturze utrwalony jest pogląd się, że jeśli strona nie zażądała sporządzenia uzasadnienia orzeczenia i doręczenia go z uzasadnieniem lub jeśli wniosek został złożony z przekroczeniem terminu, to nawet w sytuacji, w której sąd drugiej instancji doręczył stronie odpis orzeczenia z uzasadnieniem, termin do wywiedzenia skargi kasacyjnej nie zaczyna swojego biegu, a wniesiona skarga

podlega, jako niedopuszczalna z innych przyczyn, odrzuceniu na podstawie art. 398<sup>6</sup> § 2 w związku z art. 398<sup>5</sup> § 1 i art. 387 § 3 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 kwietnia 1999 r., II CZ 23/99, OSNC 1999 nr 11, poz. 195; z dnia 30 marca 2006 r., III CZ 12/06, LEX nr 1103670; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 31/08, LEX nr 794929). Wobec tego wadliwe doręczenie stronie odpisu wyroku z uzasadnieniem nie sanuje braku obligatoryjnego wniosku strony o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem i nie otwiera stronie terminu do złożenia skargi kasacyjnej.

Kluczowe staje się zatem wyjaśnienie, czy prawidłowe było doręczenie w rozpoznawanej sprawie żalącemu się odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, co stosownie do art. 398<sup>5</sup> § 1 k.p.c. otwierało mu termin do złożenia skargi kasacyjnej.

Sąd Apelacyjny zaskarżonym postanowieniem w tej kwestii uznał, że żalący się nie złożył skutecznie wniosku o uzasadnienie wyroku, ponieważ nie można za taki wniosek uznać jego pisma z dnia 29 marca 2024 r. zatytułowanego „*zażalenie na postanowienie jakiegoś tam orzeczenia z dnia 25 marca 2024 r. do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu*”. Dlatego zaskarżonym postanowieniem uchylił zarządzenie z dnia 25 kwietnia 2024 r. i odrzucił skargę kasacyjną. Jednocześnie stwierdził, że nieprawidłowy był rygor zastosowany przez przewodniczącego składu orzekającego w tym zarządzeniu, ponieważ żalący się powinien zostać wezwany do uzupełnienia braków formalnych pisma w trybie art. 130 k.p.c. (z rygorem zwrotu pisma) lub powinno ono zostać pozostawione w aktach bez dalszego biegu.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 września 2020 r., III UZP 2/20 (OSNP 2021 nr 2, poz. 17 z glosą S. Driczyńskiego, OSP 2022 nr 5, poz. 45 i K. Antonowa, OSP 2022 nr 3, poz. 25), wyraził pogląd, że wniesienie przez stronę pisma procesowego, „z którego treści wynika, że strona nie zgadza się z rozstrzygającym sprawę co do istoty orzeczeniem”, gdy w świetle okoliczności sprawy nie ma pewności, czy stanowi ono apelację czy też wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, skutkuje powinnością sądu zwrócenia się do strony o wyjaśnienie, czy jej pismo należy traktować jako apelację, która jest niedopuszczalna i zgodnie z art. 373 § 1 k.p.c. będzie podlegać odrzuceniu, czy też stanowi w istocie wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w rozumieniu art. 328 § 1 k.p.c., po otrzymaniu którego zacznie biec termin z art. 369 § 1 lub § 1<sup>1</sup> k.p.c. do wywiedzenia apelacji.

Podstawę prawną wezwania stanowi art. 130 § 1 zdanie 1 k.p.c., stosowany pod rygorem zwrotu pisma procesowego. Sąd odwoławczy każdorazowo, kierując się treścią pisma procesowego i wolą strony, zobowiązany jest zakwalifikować je jako apelację lub wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem albo jako pismo, którego nie da się na podstawie dostępnych danych jednoznacznie zaszeregować do wymienionych kategorii. Ostatnia z wymienionych sytuacji zmusza sąd do rozważenia działań, które powinien podjąć przy uwzględnieniu optyki wnoszącego pismo. Takie działania podjął w rozpoznawanej sprawie przewodniczący składu orzekającego, zobowiązując stronę do wskazania, jaki charakter ma złożone przez nią pismo, lecz podstawy prawnej tego wezwania nie stanowił art. 130 § 1 k.p.c. (zawierający rygor zwrotu pisma), lecz rygor uznania, że „pismo stanowi wniosek o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem”. Ostatecznie - mając na uwadze kolejne pismo złożone na wezwanie z dnia 25 kwietnia 2024 r. oraz przyjęty w zarządzeniu rygor - przewodniczący zakwalifikował pismo żalącego się z dnia 29 marca 2024 r. jako wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, co doprowadziło do sporządzenia i doręczenia żalącemu się wyroku wraz z uzasadnieniem.

W postanowieniu z dnia 22 lipca 1999 r., I PZ 33/99 (OSNAPiUS 2000 nr 23, poz. 862), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że nadanie biegu i rozpoznanie we „właściwym” trybie polega na zignorowaniu błędnego oznaczenia (zatytułowania) pisma i innych oczywistych niedokładności i kierowaniu się przez sąd rzeczywistą intencją wnoszącego pismo i dającym się z niego odczytać sensem. Sens pisma i intencja autora nie zawsze są jasne do odczytania, zwłaszcza gdy pismo wnosi osoba niebędąca prawnikiem. Wątpliwości w zakresie intencji wnoszącego dane pismo powinny być usunięte przez zażądanie wyjaśnień lub uzupełnień.

Skoro przewodniczący podjął czynności mające na celu ustalenie, co było intencją żalącego się przy wniesieniu pisma z dnia 29 marca 2024 r. i upewnił go w treści zarządzenia z dnia 25 kwietnia 2024 r., że brak odpowiedzi na wezwanie spowoduje uznanie jego pisma za wniosek o pisemne sporządzenie uzasadnienia, który stanowi bezwzględny wymóg w procesie wnoszenia skargi kasacyjnej, to na tym etapie postępowania nietrafne jest dokonywanie odmiennej oceny tego pisma i w konsekwencji odrzucenie skargi kasacyjnej, nawet jeżeli poprawnie powinien być w zarządzeniu zastosowany rygor „zwrotu pisma” z art. 130 § 1 k.p.c. (zob.

postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 kwietnia 2022 r., III AUz 40/22, LEX nr 3363555). Zasada formalizmu procesowego nie może być bowiem stosowana w sposób naruszający zasadę sprawiedliwości społecznej (zasadę proporcjonalności *sensu largo*) wysłowioną w art. 2 Konstytucji RP (zob. uzasadnienie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2021 r., III PZP 6/21, OSNP 2022 nr 1, poz. 1). Ponadto nie można nie zauważyć, że żalący się wnosząc o pisemne uzasadnienie wyroku Sądu pierwszej instancji skorzystał z druków znajdujących się w Biurze Podawczym, zaś wszelkie inne składane przez niego pisma nie cechują się w żadnej mierze profesjonalizmem prawniczym, co sugerował Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 394<sup>1</sup> § 3 w związku z art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

(J.C.)

[a.ł.]